

HISTORIK

över Skaraborgs Bygdegårdsdistrikts 50-åriga verksamhet.

Skaraborgs Bygdegårdsdistrikt bildades vid en sammankomst på LRF:s expedition i Skara i oktober 1951. Av bygdegårdarna i länet som var inbjudna fanns representanter för Berg, Ekby, Främmestad, Frösve, Grolanda, Hönsa, Ljung, Larv, Lavad, N Härene-Hovby, Odensåker, Skogshyddan, Särestad, Sventorp, Tolsjö, Torsö samt Skaraborgs JUF-distrikt och LRF:s Länsförbund. Från Bygdegårdarnas Riksförbund kom ordf. riksdagsman Gunnar Larsson, Luttra och konsulent Harry Jansson, Stockholm. Anledningen till mötet var att bygdegårdarnas Riksförbund hade bildats 1944 och nu var dags att bilda länssammanslutningar, distrikt. Gunnar Larsson inledde med ett anförande om Staten, kommunerna och samlingslokalerna. Harry Jansson redogjorde för distriktens arbete och uppläggning. Det beslutades att bilda ett distrikt. Till interimstyrelse fram till årsstämman valdes: Ingemar Jakobsson, Larv, Harald Eriksson, Lavad, och Reinhold Dahl, Odensåker, som även utsågs att representera distriktet vid Bygdeteaterns sammanträden. Redan då började samarbetet med länets teaterverksamhet och som sedan utvecklats under åren till vad den nu är.

I årsmötet, som hölls i Ekby bygdegård den 14 maj 1952, hade 12 föreningar hörsammat kallelsen. Till styrelse valdes: ordf. Ingemar Jakobsson, Larv v. ordf. Ingemar Hallenius, Tiarp, sekr. och kassör Allan Andersson, Jung, v. sekr. Erland Högemark, Malma samt Reinhold Dahl, Odensåker. Revisorer blev Ragnar Landenmark och Georg Johansson, Skara. Ingenjör Sven Nylander, Stockholm höll föredrag om bygdegårdsutformningar och inredningar. Nylander har ju varit bygdegårdsrörelsen trogen hela sitt liv. Han har gjort, och granskat, många förslag och ritat den så kallade Häradstypen vilka finns i Flo-Sal och Ryda här i länet.

Ordf. har under åren varit:

1952-1964 Ingemar Jakobsson, Larv.
1964-1981 Helmer Karlsson, Flo-Sal.
1981-1998 Bengt Andersson, Mellby.
1998- Sören Pettersson, Lidköping.

V.Ordf. har under åren varit:

1952-1953 Ingemar Hallenius, Tiarp
1953-1961 Erland Högemark, Malma.
1961-1963 Olle Granlund, Främmestad.
1963-1964 Helmer Karlsson, Flo-Sal.
1964-1981 Bengt Andersson, Mellby.
1981-1985 Ingemar Gustavsson, Sventorp.
1985-1998 Sören Pettersson, Lidköping.
1998 - Ingemar Åsberg, Södra Råda.

Sekr. har under åren varit:

1952-1992 Allan Andersson, Jung. Under 1952 – 1992 var Allan även kassör.
1992-1996 Gert Malmevik, Ryda.
1996- Göte Andersson, Grolanda.

Distriktet har varit representerat i Förbundsstyrelsen 1964-1982 genom Allan Andersson. 1985-2000 genom Sören Pettersson, som också var vice ordf. 1996 –2000, samt genom Göte Andersson fr.o.m. 2001. Sören Pettersson var ordf. i Försäkringsrådet från starten 1990 fram till 2000. Sören var med om att utforma den mycket förnämliga försäkring som finns för förbundets medlemmar. Försäkringen mötte i början reaktioner på grund av den höga premien, (Skaraborg hade med sina Sockenbolag en låg premie.) men idag är det en medlemsförmån som bidraget till distriktets ökande medlemsantal.

Medlemsantalet var i starten 34, 1959 var det 59, 1986 var det 68 och nu är det 80. Till distriktet anslutna länsorganisationer är: 4H, CUF, Studieförbundet Vuxenskolan, Vi Unga, Centern, LRF. Distriktet är medlemmar i Studieförbundet Vuxenskolan och sedan 1982 i Länets Folkrörelsearkiv.

Någon medlemsavgift har aldrig uttagits av medlemsföreningarna. Bidrag till verksamheten har erhållits med viss andel av förbundets medlemsavgift fram till 1977. Därefter med fasta belopp till 1981 då stödet upphörde. Från 1990 infördes åter ett distriktsstöd knutet till medlemsantalet. Samarbetet med Studieförbundet Vuxenskolan har varit av mycket stort värde för främst kulturverksamheten. LRF har lämnat bidrag och stöd under alla år. Från Landstingets Kultur nämnd har bidrag erhållits med från början 1000 kr som sedan höjts till 22 000 kr och efter Regionbildningen har beloppet höjts till 52 000 kr. Dessa stöd har bidragit till att ge distriktet en ekonomisk bas för verksamheten.

Distriktets årsstämmor har hållits i olika bygdegårdar och varit mycket väl besökta. På stämmorna har förutom mötesförhandlingarna förekommit kulturutbud, med huvudsakligen inom länet verksamma aktörer. På stämmorna har det bland deltagande föreningar lottats ut en tavla eller annan väggprydnad, i regel skänkta av Föreningsbanken/Föreningsparbanken men även Länsförsäkringar har varit sponsor.

1981 bildades ett programråd som har stått för programledning och bl.a. gett ut förteckning över inom länet verksamma grupper och aktörer. Ordförande har varit Gunnar Torstensson, Rackeby under ett antal år och därefter Göran Johansson, Fredsberg. Vidare har programrådet ordnat en del konstutställningar på olika håll. Konstutställningar i Förbundets regi har det också varit i länet. Konstnärer inom länet har inbjudits att ställa ut sina alster och sedan har samlingslokalorganisationerna med medel från Kulturdepartementet gjort inköp av konst som deponerats hos de till organisationerna hörande föreningarna.

1984 tecknades ett avtal med K-konsult, Skövde, om att de föreningar som ville ha rådgivning i upprustningsfrågor fritt skulle få det. Avtalet var på 3 år med en kostnad av 5 000:- kronor per år, varav förbundet bidrog med 50%, Detta var ett försök, som slog väl ut och förnyades en gång. Många föreningar nyttjade möjligheten. Numera har förbundet ett centralt avtal med K-konsult som genom Sverker Andersson, Karlstad, besöker föreningar som funderar på upprustning. Framför allt så undersöks nuvarande skick och möjlighet till förbättringar.

För finansieringen av byggandet av samlingslokaler fanns på 1950-60 talen möjlighet till statliga lån på upp till 60 % av nybyggnadskostnaden, varav viss del var amorteringsfri resterande annuitetslån på 25 år. Några bygdegårdar är också byggda med medel från Arvsfonden. Från 1973 finns möjlighet till upprustningsbidrag från Statens Nämnd för Samlingslokaler, detta bidrag kan fås för handikapputrustning med visst högsta belopp men rör det sig om större upprustningar ingår handikappkostnaderna i underlaget för bidrag. Förutsättningarna är att lokalen

behövs för bygden, att Kommunen svarar för 30 % av kostnaderna då kan bidrag erhållas med 50 % av Statliga medel för hela kostnaden, föreningen åtar sig svara för återstående 20 % och att hålla lokalen i fullgott skick, under lång tid. Distriktet har utnyttjat denna möjlighet ganska väl och har nu mycket bra utrustade bygdegårdar, för de första åren är ingen statistik gjord men från 1984-2001 har till bygdegårdarna i länet utgått 22 886 300:- kronor, i statliga medel.

Bygg och försäkringsansvariga med uppgift att hjälpa föreningarna i dessa frågor har varit: Allan Andersson, Jung 1984-1995, Rune Holgersson, Horn 1995-1998, Bengt Andersson, Mellby 1984- och Sören Runnestig, Gustav Adolf 2000-.

Från 1971 har getts ut en folder vartannat år som har upptagit bygdegårdens storlek, utrustning m.m. Foldern har gått till olika myndigheter, kommuner och föreningar. På senare år har den inte getts ut. Förteckning över bygdegårdar inom länet har sedan mitten av 1990-talet varit införda i telefonkatalogen, Skövde delen.

Från 1985, då utmärkelsen för gjord insats till de lokala föreningens fromma, den s k Silvernålen, delades ut för första gången har till 2001 utdelats 109 nålar på förslag som föreningarna lämnat in för att hylla sina mångåriga medarbetare.

Förbundets högsta utmärkelse Guldplaketten, under senaste året kompletterad med guldnål, har tilldelats Erik Jonsson, Odensåker, Allan Andersson, Jung, samt Bengt Andersson, Mellby.

Denna historik har sammanställts av Bengt Andersson, Mellby.